

MARIJA JE JOKALA KAKOR DEŽ

POSODI MI BICIKL

Jezen je bil kot ris. Korakal je po cesti od cerkve Sv. Magdalene navzdol. Gledal je trdo predse in se ni zavedal, da dežuje. Bil je že čisto premočen. A dež je hladil njegov notranji ogenj. Popustil je stisk pesti. Nohti so se mu zarezali v dlani, zato ga je zbolelo. Pikajoča bolečina v dlaneh je predrla obroč srditih misli.

"Ne dam ti odveze. To je hud greh!" so odzvanjale župnikove besede v njegovi glavi. Stisnil je desno roko v pest in z njo udaril v razprto levo dlan. Ustavil se je in se šele tedaj zavedel, da dežuje. Segel si je z rokami v bujne, črne lase in z dlanema otrl vodo s senc. Potem je stresel z glavo, da so kapljice poletele na vse strani.

Mislil je na Marijo in na včerajšnji večer. Poteze na obrazu so se mu zmeščale.

»Pridi v kamro,« je rekla. Njene oči so se skrivnostno lesketale. Bila je lepa, prelepa in njegova. Poletje se je že poslavljal, a večer je bil topel in prijazen, poln tisočerih zvokov in nečesa neizrekljivega.

Tiho je zaprl vrata za seboj. Marija se je zasmejala in zataknila leseni zapah.

»Zdaj naju ne bodo motili!« je zašepetala in ga poljubila na ustne. Čutil je enako kot prejšnjikrat, ko jo je poljubil prvič. Mrščavico in veselo pričakovanje nečesa veličastnega. A se je mešala s strahom, kako bo. Saj še nikoli ni. Marija pa tudi ne. Kar ga je spet tolažilo. A drugi poljub je izbrisal vse. Tam sta bila le drug za drugega.

Pritiskala se je obenj in mu z vsem telesom dala vedeti, da si želi biti njegova. Ves ta trenutek in naslednji in še tisoč trenutkov naprej, dokler bo svet stal. Mislil jo je vprašati, če si res želi in če je ni strah, kaj bodo ljudje rekli.

Zašepetal je:

»Veš, greh je... Nisva poročena!« A Marija se je zasmejala:

»Bog grehe odpušča...« Ni ji dovolil dokončati. Segel je z obema rokama k njenima licema. Začutil je njeno toploto, utripajoče žile na vratu in potem je ljubi obraz pritisknil ob svojega. Dolg poljub je povečal njuno drhtenje.

Lase je imela spete v figo. Odprl je sponko in njeni rjavi lasje so se razpustili do polovice života. Počasi je spustil dlan po njenem vratu navzdol in se dotaknil prsi, ki so se dvigovale v ritmu sunkovitega dihanja. Silile so iz životca in se mu ponujale. Mislil je, da se mu bo zmešalo od pričakovanja.

A prav bojazen, da bo kaj naredil narobe, mu je preprečevala, da bi s hlastanjem razblinil čar ljubezni in strasti, ki ju je ovijal kakor let pisanega metulja. Z drhtečimi prsti je odvezoval vozle in odpenjal gumbe.

Ko je stala v spodnjem oblačilu, se je spomnil tolmuna, kjer se je kopala vaška mladina v najbolj vročih poletnih dneh. Slutil je vse njene čare, kot takrat v kopalni obleki. Saj je za Marijo pogledoval že prej. Toda tisti konec julija je videl, da mu zardela v lica vrača poglede. Tako se je začelo in pripeljalo do tega trenutka.

Odmaknil se je in jo opazoval. Nato je sunkoma odpel gumb srajce in si jo potegnul čez glavo. Sezul si je oba čevlja, ne da bi odvezal vezalke. Marija je med tem sedla na posteljo in si iztaknila oba paščka na svojih čevljih in jih zabrisala s konicami prstov v kot.

Ko je hotela razpreti životec, ji je ustavil roke.

»Počakaj!« je rekel in pokleknil pred njo. Segel je rokami na notranjo stran kolen in drsel ob nogavicah dokler ni dosegel gumba nogavičnega pasu, ki jih je držal. Počasi je odpenjal gumba in spustil nogavici drugo za drugo z njenih stopal. Potem je poljubil stopala in se počasi vzpenjal do roba krila.

»Pridi, Franjo!« je drhte rekla in se ulegla na posteljo. Stisnila se je ob steno in takrat se mu je zazdelo, da vidi nekaj oklevanja ali celo morda kanček strahu v njenih očeh. Morda se je motil, saj je večerna svetloba že skoraj ugasnila. Vedno bolj se je zanašal na otip in ne na oči.

Ni se takoj ulegel. Slekkel si je vsa oblačila in se počasi spustil na rob postelje. Zaškripala je pod dvojno težo in to ju je spravilo v smeh. Igraje sta se lasala in on ji med tem odpenjal še zadnje gumbe. Potem je tudi Marija ležala gola poleg njega.

Zdaj so se mu oči navadile teme in videl je obrise njenega telesa. Želja je bila velika. A se je zadrževal in čakal, da mu pove, kdaj bo pravi trenutek.

Tiho sta soplala in le postelja je tu in tam zaškripala. A škripanja sploh nista slišala, kajti vse je bilo tako, kot je bilo najlepše in najbolj prav.

Zaspala sta objeta.

Zgodaj zjutraj, še preden je vzšlo sonce, se je izvil iz njenega objema. Poljubil jo je na čelo in se v naglici oblekel. Mikalo ga je, da bi še ostal, a se je bal, da bi ga kdo iz vasi videl. A še huje bi bilo, če bi ga videl kdo od njenih domačih.

»Kaj stojiš kot lipov bog? Saj si že čisto premočen,« je zaslišal Tončeve besede skozi svoje misli. Zdrznil se in ga tako zasanjano pogledal, da se je Tonč zasmel.

»Veš, Tonč,« je rekel Franjo in hvaležno pokimal prijatelju, ki je polovico dežnika nagnil nad njegovo glavo. »Ni mi dal odveze,« je rekel tiho in znova stisnil pesti.

»Kdo? Kaj?«

»Župnik... Noče mi dati odveze. Pravi, da je hud greh.«

Tonč je stresel z glavo. Malo je razmišljal, kaj mu pravi prijatelj. Počasi mu je kapnilo v glavo, o čem govori. Spomnil se je, da mu je Franjo zaupal, da je bil z Marijo in da bo šel k spovedi.

»O, hudiča!« je rekel. »To ni dobro, res ni dobro... Kaj boš naredil sedaj?«

»Kaj vem! Nekaj že. Bedastemu župniku ne bom lezel v rit.« Tonč se je spet zasmejal:

»Eh, saj! Če mu neseš kuro, ti bo zagotovo dal odvezo. Še vsak jo je dobil, s kuro še posebej.«

»Kje naj dobim kuro? Saj je doma ne morem ukrasti. Mati bi jo takoj pogrešali. To bi bil res pravi greh,« je rekel Franjo.

»Pridi, greva se pogret in posušit k Vrčku! Se bova lažje česa spomnila!« je rekel Tonč.

Pot v gostilno je bil njegov prvi namen. Zdaj je spotoma pobral še premočenega Franja.

»Imaš kaj denarja? Jaz ga nimam čisto nič,« je rekel Franjo.

»Ni problema! Dobim na kredo, saj veš! Oča vedno plačajo. Nikoli še niso nič rekli, da ne smem. Heh, še ponosni so, da sem odrasel in imam šolo. Veš, da mi trgovina ne uide! Edini sin, pa še trgovsko šolo imam za sabo. Pijem ga lahko, kolikor mi srce želi. Še tebi plačam pijačo. Na kredo!« se je razvnel Tonč. Se je že tresel in se obližnil, ko je pomislil na pijačo.

»Ti že lahko! Kaj pa jaz? Naša kmetija je majhna, še brat je pred menoj. Pri hiši ni denarja za moje šolanje. Zdaj mi še župnik noče dati odveze, ker je hud greh... Ni greh, ker jaz jo imam rad in jo bom vzela za ženo. A, ne še zdaj. Sva še premlada. In na kaj jo naj vzamem? Ona nima nič, jaz nimam nič...« je žalostno rekel Franjo.

Prišla sta do gostilne in Franjo je stopil naprej. Tonč je zapiral in otresal dežnik. Franjo mu je pridržal vrata. Iz gostilne je ušel zatohel zrak, nekaj pipnega dima in hrup gostov. Tonč je postavil dežnik v pocinkano vedro, ki je vsebovalo že nekaj drugih dežnikov in zaklical:

»Marica, dve žganici! A ne ta majhni, ta veliki, da se posušiva!«

Mojster Jernej, lastnik žage v dolini na koncu vasi, je sedel z družbo pri prvi mizi. Počasi je vzel dolgo pipo iz ust in rekel:

»Saj, dežuje kot iz škafa. Poletja bo res konec... Ja, Tonč, to sem te mislil vprašat... Pa te bom, ker si zdaj res priročno tukaj... Ali bodo tvoj oča pripeljali jutri razžagat tiste hlode, kot sva se oni dan menila?«

»Bodo! Saj jim bom pomagal. Skupaj jih pripeljeva, dopoldan. Zraven prineseva še naročilo, mislim, da je vaša žena rekla za cikorijo, sladkor in... še nekaj. Zdaj se ne spomnim!«

»Mislim, da rabimo še sol in šibice,« je rekel Jernej in vtaknil pipo v usta. Potegnil je dim vase in ga izpuhnil pod strop. Potem je dodal kar s pipo v ustih, da ga je bilo težko razumeti:

»Eh, tvoja mati so itak vse zapisali!«

Franjo je stal ob šanku. Teklo je z njega in okrog se je naredila luža. Že je mislil dvigniti kupico z žganjem, ko mu je pozornost pritegnil odprt časopis, ki je ležal na šanku. Počasi si je šel znova z roko skozi lase in otrl dežne kaplje, ki so mu z gostih las silile na oči, da ni videl brati.

»Kaj ti ne boš pil?« je rekel Tonč. Med tem je že nagnil kupico in jo v enem zamahu izpil. Malce se je stresel in čakal na tisti dobri občutek, ki je grel drob in kosti ter nato zavrtel misli v glavi.

Franjo je pritegnil časopis k sebi in rekel:

»Poglej kaj piše!« Tonč je mimogrede ošvrknil časopis in rekel:

»Marica, natoči mi še enega. Pa na kredo daj vse skupaj!«

»Prav! A tvoj oča vedo?« je rekla Marica in pri tem pogledovala na drugo stran šanka, kjer je njen oče Jože pretakal vino v štefan za tisto mizo, kjer je sedel mojster Jernej. Tončev oča je imel veliko kredo pri njih, zato ni vedela, če še lahko kaj da. Ko je Jože natočil štefan, ga je postavil na šank in z glavo pomignil Marici. Zdaj je imela njegovo dovoljenje in je natočila novo čašo.

Tonč ji na vprašanje ni odgovoril, le čašo je držal v roki in nestrpno čakal, da mu jo napolni. Ko je bila polna, se je obrnil k Franju. Naglas je prebral največji naslov:

»Nemčija zasedla Sudete... Protest angleške vlade...«

»Ne to, tukaj spodaj poglej!« ga je nestrpno prekinil Franjo. Tonč je sledil konici prsta in prebral:

»Razglas vojaške komande... V beograjski jedinici Avtokomanda iščejo šoferje... Vojska je kupila večje število vozil... Vabimo mlade, junaške fante, da se nam pridružijo... Bivanje, šolanje, brezplačno... Obuka traja dve leti... Ob koncu šolanja dobijo kadeti podoficirski čin... Služba v vojaških enotah zagotovljena...«

Utihnil je in potem presenečeno pogledal proti Franju:

»Ti bi šel... ?«

»Zakaj pa ne! Kaj imam od življenja tukaj? Samo dninar sem lahko! Moj brat dobi kmetijo! Jaz pa sem lahko samo dninar. Tole je... Potem lahko vzamem Marijo za ženo in noben župnik mi ne bo mogel reči, da je to hud greh in da mi ne bo dal odveze!«

Tonč je premišljeval. Spet je sunkovito izpil pol čaše. Tisti dober občutek je vedno bolj lezel v njegovo glavo.

»Ja, samo še en problem imaš!« je počasi rekel.

»Kakšnega?«

»Beograd je strašansko daleč. Vlak do tja stane. Kako boš dobil denar za vozovnico?«

»Delal bom, zaslužim si!« je trdo rekel Franjo. Tonč je počasi odkimal z glavo:

»Teško bo! V desetih dneh moraš biti tam. Poglej, piše, obuka se začne prvega oktobra, a volonterji se morajo javiti do dvajsetega septembra. Do dvajsetega je še samo deset dni, pravzaprav enajst!«

Franjo se je zazrl v časopis. Stisnil je pesti. Segel je po čaši in jo na dušek izpil. Stresel se je, saj žganja ni maral. Tudi Tonč je pogoltnil drugo polovico pekoče tekočine. Rahlo se mu je kolcnilo, a občutek v glavi je bil vedno boljši. Sedaj ni več mogel čisto razsodno razmišljati.

»Marica!« je začel, da naroči še tretjo. Vendar ga je Franjo hlastno prijel za roko in rekel:

»Tonč! Posodi mi bicikel... Saj še imaš tisti bicikel? Posodi mi ga. Vrnem ti ga, ko postanem oficir!«

Tonč ga je zabodeno pogledal in počasi, ker se mu je jezik že začel debeliti v ustih, rekel:

»Z biciklom bi ti... Presneti Franjo Kovač, ti bi z biciklom v Beograd?«

»Z biciklom. V desetih dneh sem zagotovo tam... Z biciklom, če mi ga posodiš za dve leti!«

»Ha, ha, ha!« se je zakrohotal Tonč. Obrnil se je proti gostom v gostilni: »Čujte! Franjo si pri meni sposoja bicikel za dve leti, da se odpelje v Beograd!«

Gostje so najprej utihnili, a nato je nastal splošen hrup. Čez nekaj časa, se je spet zaslišal Tončev zapletajoči glas:

»Posodim mu ga, za dve leti mu ga posodim. Presneti, Kovač... Z biciklom v Beograd na vojaški nabor! Ha, ha, ha!«

TAKŠNE VOJAKE POTREBUJETA KRALJ IN DOMOVINA

Franjo je bil z biciklom v Beogradu čez osem dni. Prav presenetljivo se mu na poti ni pripetilo nič posebnega. Le enkrat je vmes krpal predrto zračnico. Bolj zaskrbljujoče je bilo stanje njegove zadnje plati in mednožja. Bolel ga je hrbet. Na bedrih znotraj je imel dve odrgnini, ki sta povzročali, da je hodil racajoče in na široko.

Vojašnico je našel kar hitro, saj mu je kmet iz vasi pred Zemunom, kjer je nazadnje prespal, dovolj dobro razložil, kje je.

Tako je stal na pločniku čez cesto pred glavnim vhodom v ograjen prostor, kjer bi naj bil v naslednjih letih njegov dom. Opazoval je oficirje, ki so hodili notri in ven in vojake, ki so jim salutirali. Videl je bleščeče limuzine, ki so vozile na vojaško dvorišče in po poti izza dreves nekam v zadnji del vojašnice. Prišel je star, smrdeči vojaški kamion. Šofer je pomolil neke papirje, stražar pri vratih, ki

je pristopil, jih je le bežno pogledal in pomignil vojaku, da je dvignil veliko zapornico.

Potem je stražar pogledal proti njemu. Nekaj časa sta se tako gledala. Franjo je hotel dvigniti roko, ker ga je želel vprašati, kje se naj javi za šoferja. A si je premisli, ko se je oni zasukal in stopil v stražarnico. Skozi majhno okno stražarnice je videl, da stražar nekomu telefonira. Potem je odložil telefon, spet je stopil na vhod in pomignil vojaku, ki je odpiral zapornico. Nekaj mu je rekel. Vojak, mlad fant, postrizen skoraj na balin in s preveliko kapo na glavi, je stopil proti Franju.

»Zdravo, a mogoče ti veš, kje bi se lahko prijavil za š...,« je previdno začel. A oni je važno dvignil glavo in rekel:

»Marš, zgini! Tu nimaš kaj iskati.«

»Saj sem, želel samo...«

»Marš! Nič te nisem vprašal. Izgubi se, sicer...« Zadnji 'sicer' je malo zategnil in se napihnil kot žaba. »Še nisi zbrisal! Če ne boš šel stran, te nabrcam v rit, majku ti jebem...« Dodal je še ploho kletvic in nikakor Franju ni pustil do besede.

Ta ploha kletvic je Franju zaprla sapo, skočil je na bicikel in se odpeljal po ulici. Oni se je še naprej drl:

»Marš, pederčino...« A potem ga ni več razumel, kaj govori. Toliko kletvic naenkrat Franjo še ni slišal v vsem svojem življenju.

Zavil je okrog vogala in se zaustavil pred stranskim vhodom v kasarno. Tam so v vrsti stali mladi fantje. Takoj mu je bilo jasno, da je tukaj vhod za prostovoljce. Na vratih je bil napis v cirilici. Srbsko je nekako tolkel, a cirilice ni znal brati. Saj so po uradih, poštah in na železnici tudi v Sloveniji viseli cirilski napisi. A ker je bilo zgoraj zapisano v latinici, je vedel, kaj spodaj v cirilici piše. Tukaj ni bilo nič zapisano v latinici.

Stopil je z bicikla, si poravnal telečnjak na hrbtu in se postavil v vrsto. Bicikel je držal ob sebi. Tiho je poslušal, kaj so se menili čakajoči v vrsti. Njihov razgovor je razumel le napol.

A nedolgo zatem so se odprla vrata, stražar je stopil na ulico in rekel:

»Ajde, naslednjih dvajset.« Potem je na glas štel in ko je prišel do Franja, je bilo točno:

»Dvajset!«

Franjo je stopil naprej in ob sebi potiskal bicikel.

»Hej, ti, budalo, kam greš s tem biciklom?« se je zadržal stražar.

»Javljam se na nabor za šoferja.«

»Ma, dobro, mam ti jebem. A z biciklom ne moreš v vojašnico! Pusti ga tu!«

»Kje naj ga pustim? Bicikel ni moj!«

»Kaj me briga, čigav je, pička ti materina,« je zaripnil stražar. »Pusti ga tukaj! Si slišal, jebote ja. Notri greš lahko brez bicikla. Če ti kaj ni prav, se lahko tudi pobereš od koder si prišel! Ti je jasno, bedak?!«

Franjo se je sprijaznil z dejstvom, da mora pustiti bicikel pri vhodu. Naslonil ga je na zid pri vhodu in stopil na dvorišče vojašnice, kjer je ostalih devetnajst nabornikov čakalo, da se razplete dogodek z biciklom. Stražar je stopil za njim in zaprl vrata.

»Vasko, evo ti naslednjih dvajset nesrečnikov. Vodi rajo v prijavnico,« je zaklical proti trojici vojakov, ki so stali pod drevesom na robu dvorišča. Eden izmed njih, visok, slok, prava trlica, da so mu bili rokavi in hlačnice vojaške uniforme prekratki, je stopil naprej in brezvoljno rekel:

»Ajde, dečki, za menoj!«

Potem so stopili v stavbo čez dvorišče in po nekaj stopnicah v visoko pritličje. Takoj na levi je bila velika soba v kateri so bile tri mize. Za vsako je sedel pisar, za njihovim hrbtom je stal oficir in čez nekaj trenutkov je tudi Franjo stal pred eno izmed miz.

»Hej, lepotec,« je rekel oficir in si pogladil košate brke. Franjo ni vedel kakšen je njegov čin, le pokimal mu je v pozdrav. Oni je rekel: »Te tvoje črne lase, te fine kodrčke bomo hitro skrajšali. 'Švist' in še enkrat 'švist' in jih ne bo več.« Pisar se je zahahljal.

»Kaj se, ti, bedak, smeješ! Piši raje!« je rekel oficir in se obrnil k Franju:

»Ime in priimek, očetovo ime...«

»Franjo Kovač, očetu je tudi ime Franjo.«

»Kovač?« je privzdignil obrvi oficir. »Torej, bratec, reci, si ti Slovenec?«

»Sem!« je potrdil Franjo.

»Hm, kje imaš vojaško knjižico in napotnico? Kdo te je poslal v Beograd?«

»Nimam nič!«

»Kako nič? Vojaška knjižica, kje jo imaš? Saj si bil na naboru, tam, pri vas?«

»Kako, na kakšnem naboru? Samo to imam!« je rekel Franjo in potegnil iz prsnega žepa na suknji lepo zloženo stran iz časopisa. Oficir je presenečeno pogledal.

»Kaj je to? Časopis! Kaj ti bo časopis? Naborni list in priporočilo za šoferja mi daj!« Franjo se ni pustil zmešati:

»Tukaj piše, da v Beogradu potrebujejo šoferje prostovoljce. Sedel sem na bicikel in se pripeljal sem, da bom šofer v vojski.«

»Kaj si naredil?« je presenečeno vprašal oficir. »Sedel si na bicikel in se pripeljal iz Slovenije v Beograd v vojsko?«

»Ja! Tukaj piše, da se lahko prostovoljci javijo v Avtokomando, kjer se bodo izučili za šoferja. Od prijatelja sem si sposodil bicikel in se pripeljal sem, da postanem šofer,« je tiho pojasnil Franjo. Vedel je, da se je hudo zapletel. Vojaške knjižice ni imel, na naboru ni bil in nihče mu ni dal nobene napotnice. Potne

kaplje so mu stopile na čelo, saj se je zavedel, da je bila mogoče pot zaman in njegovi načrti so se pričeli rušiti kot hišica iz kart.

Oficir je med tem vrtel časopis med prsti. Vrnil mu ga je in rekel:

»Kaj ti to mene zafrkavaš?«

»Ne, saj imam bicikel pred vrati v vojašnico!« je rekel Franjo in upal, da je našel rešilno bilko. Oficir ga je pogledal strmo izpod čela. Franjo je njegov pogled zdržal.

»To moram videti, zares, majke mi!« je rekel oficir. »Pisar! Daj, nesi vpisno knjigo zraven. To moram res videti.«

Odvihral je iz sprejemne pisarne, za njim je stopil Franjo. Pisar je pobral nekaj izpadlih listov, prevrnil stol, zagrabil vpisnico in stekel za njima.

»Stražar, odpri vrata!« se je med hitro hojo čez dvorišče zadrl oficir. Stražar je stekel do vrat, med tekom salutiral in hitro ponavljal:

»Že grem! Že odpiram, narednik Budisavljević! Evo, sem že odprl! Tukaj...«

»Umakni se! Hej, stražar, povej! Je tale lepotec res prišel sem z biciklom?«

»Da, gospod narednik Budisavljević... Tukaj je ta bicikel. Lepo prislonjen. Nisem ga pustil v krog z biciklom, ker se z biciklom...«

»Ne blebetaj! Pripelji bicikel!«

»Razumem, gospod narednik!«

»Eh, ti kurac moj razumeš!«

Ko je stražar pririnil bicikel na sredino dvorišča, se je že zbrala množica vojakov in oficirjev, ki so delali v prijavnici. Narednik Budisavljević se je sprehodil krog in krog bicikla in se postavil tik pred Franjem.

»Hm, zares, lepotec moj. Hudo je zdelan! Praviš, da si Franjo Kovač iz Slovenije in si se pripeljal na nabor s tem biciklom?«

»Tako je, gospod narednik!« je rekel Franjo, ki je hitro razumel, da bo s tem dobil še nekaj več točk pri oficirju. Ta ga je občudujoče pogledal in zamrmral:

»Če ne bi videl, ne bi verjel! Jebote ja, moj Slovenec. Z biciklom v Beograd!« Potem je naredil še en krog in se ustavil sredi kroga.

»Čuj, lepotec! Imaš ti vsaj kakšen osebni dokument?«

»Imam, osebno karto imam!« je rekel Franjo in iz notranjega žepa suknje izvlekel osebno karto. Narednik Budisavljević si je znova pogladil brke. Odprl je knjižico.

»Hm, hm!« je rekel in listal stran naprej in nazaj. »Zares, Franjo Kovač, oče Franjo. Kraj rojstva Vuzem...« Obrnil se je k Franju. »Kje je to? Vuzem?«

»To je poleg Radgone in Murske Sobote,« je rekel Franjo.

»To je nekje tam na severu Slovenije, ne da?« je vprašal narednik.

»Ja, med Dravo in Muro. Tudi Maribor je blizu!« Narednik je zmajal z glavo.

»Lepotec, kaj bomo zdaj s teboj? Vojaškega dokumenta nimaš nobenega... Eee, Slovenec moj, imaš ti srečo. Po koncu vojne, ko je padla Avstroogrška, sem

se vračal domov tam preko tvojih krajev. Če ne bi bilo... Eh, ne bom zdaj o tem!«
Potem je rekel stražarju:

»Najdi nekoga, da pripelje bicikel pred mojo pisarno.« Ta je zaklical preko dvorišča:

»Vasko, pička ti materina, kje si? Daj, odpelji ta bicikel naredniku Budisavljeviću pred pisarno.«

»Vojska, dobro poslušajte!« je z gromkim glasom zaklical narednik. »Tale Slovenec tukaj je prišel v vojsko iz Slovenije z biciklom! Evo, takšne vojake potrebujeta kralj in domovina!«

»Živio!« je nekdo zaklical in drugi so se zadržali za njim: »Živio!«

Franjo je bil srečen. Kaj kralj, kaj domovina! Zdaj bo lahko šofer. Potem, ko bo postal podoficir in si zaslužil plačo, bo vzel Marijo za ženo. Potem ne bo več greh in naj si župnik za uho zapiše njegovo odvezo!

Narednik je zagrabil prvega vojaka, da je njegovemu pisarju podržal hrbet. Ta je lahko položil vpisnico nanj in pisal:

»Priimek: Kovač, ime: Franjo, očetovo ime: Franjo, kraj rojstva: Vuzem, šola: nižja gimnazija,...«

DUNJA JE DIŠALA KAKOR JAGODE

Franjo je dolgo sedel v limuzini in pričel ga je boleti hrbet. Odprl je vrata in stopil na peskano pot. Hladen beograjski zrak ga je prebudil. Noč se je prevesila v drugo polovico. V ovalu pred rezidenco so stale še druge limuzine. Nežno je zaprl vrata mercedesa. Na blatniku pritrjeni beli ministrski zastavici sta se stresli.

Kdo bi si mislil! Pred dvema letoma je prišel z biciklom v Beograd, zdaj je šofer, podoficir in šofira državno limuzino, pravega mercedesa. Naokrog vozi samega ministra za državno upravo Dragišo plemenitega Drvarića.

'Plemenitega, zares!' je pomislil. 'Nemci napadajo Francijo, gospod minister pa se vozi z ene pijanke na drugo! Pomembni državniški sprejemi, vraga!' Nagnil se je k zunanjemu vzratnemu zrcalu. Medla svetloba z vhodne terase je bila dovolj močna, da je osvetljevala njegov obraz. Pogledal se je vanj in si pogladil valovite, črne lase. Občudoval je brčice, ki si jih je pred kratkim pustil rasti. Če se je moral briti vsak dan, je bilo pravo olajšanje, da si je lahko pustil rasti vsaj brke. Brki so bili edino, kar je vojaški protokol dopuščal podoficirjem in oficirjem. Brade so smeli nositi samo visoki oficirji in še sablje za pasom.

Razmišljal je o tem, kako bi mu pristajala takšna sablja. Hej, kako bi Marija strmela! Postal je otožen, saj so bila pisma od nje čedalje redkejša. Prijelo ga je domotožje. Odkar je prišel v Beograd, še ni bil doma. Obljubljeno mu je bilo, da bo šel poleti na dopust. Zdaj si bo to privoščil, ker mu plačajo tudi potne stroške. Že si je predstavljal, kako bo slavnostno prišel domov. Tonču bo vrnil bicikel in Marijo bo vzel za ženo.

Vrata na teraso so se odprla in zaslišal je nekoga, ki nekemu nekaj prigovarja. Nato je nekdo vratno krilo sunkovito odrinil, da se je zavrtelo in trdo udarilo v zid.

»Hej, čigav je tale? Šofer, kje si?« Ženski glas je rekel:

»Pa kaj se, bedak, dereš? Saj ne moreš tako delati z ministrom Drvarićem!« Moški je ugovarjal:

»Kaj ne morem! Saj je pijan kot čep! Malo je manjkalo pa bi veleposlanika celega pobruhal.«

»Človek božji, govori tišje! Sem ti rekla, da ne moreš tako delati z ministrom. Minister je le minister.«

»Kaj me briga! Minister gor ali dol. Ko se ga naloka, je prav takšen kot naš Jovan. Spat ga je treba dati!«

»Dragan, kaj me ti sploh poslušaj. Minister ni kot naš Jovan. Kako lahko primerjaš ministra z njim. Minister je gosposki človek, naš Jovan pa je pijanec!«

»Saj ti to ves čas dopovedujem. Ko se minister napije, je tudi pijanec, kot naš Jovan!«

»Pa kaj mešaš ubogega Jovana zraven. Kaj je Jovan naredil ministru, da ga ti kar naprej vlačiš po zobeh?«

»Umolkni, baba nora!... Hej, kje si šofer! Tvojega ministra imam, Drvarića. Domov ga odpelji!«

»Evo, tukaj sem!« je rekel Franjo, ki je skočil čez vse stopnice na teraso.

»Kje se obiraš tako dolgo, človek?« je rekel lakaj, ki je podpiral ministra. Služkinja je stala v notranjosti in smuknila skozi vrata v kuhinjo, ko se je Franjo prikazal na vratih. Lakaj je pijanega in brbljajočega ministra potisnil Franju v naročje. Ta ga je komaj prestregel, da se ni zložil na tla.

Lakaj se ni več menil za tovor, ki ga je vlekel čez vso sprejemnico. Obrnil se je in izginil skozi vrata. Franjo je nekaj časa držal obilnega ministra, da se je ta nekako prestopil in se zravnal.

»Grev domov! Spat!« je dejal minister z zapletajočim se jezikom.

»Tako je! Spravim vas domov!«

»Zlat si ti! Prav je imel Budo... Budlsavljejević... eeee... moj dobri prijatelj. Ti si najboljši šofer, ki ga ima! Budo... eee... Budl... pička mu materina, kako ima zajeban priimek... Pelji me domov. To je ukaz! Razumeš! U-k-a-z!«

»Razumem, gospod minister. Peljem vas domov,« je vdan v usodo rekel Franjo.

Nekako sta uspela sestopiti po stopnicah in narediti pet korakov čez peskano pot. Vrata na zadnji sedež v limuzini je odprl že prej. Ministra je samo zvalil na sedež in zaprl vrata.

Na Dedinje sta prišla brez zapletov. Franjo se je bal, da mu bo pobruhal limuzino. Nič mu ni bilo všeč, da bi jo moral čistiti. A minister je v trenutku zaspal. Pri tem je oglušujoče smrčal in hrkal.

Nekaj minut kasneje je Franjo počasi zavil s ceste in skozi vrata na dvorišče. Hiša je bila temna. Čisto na kratko je pritisnil na hupo. Zvok je predramil ministra.

»Kaj je? Kje sem!«

»Vaše eksccelencia, pripeljal sem vas domov.«

»Dobro, zdaj mi pomagaj, da se slečem!« je rekel minister in skušal potegniti rokav fraka z roke.

»Samo trenutek, pomagal vam bom. Tale sprejem je bil gotovo zelo naporen...«

»Seveda, seveda! Ampak, povem ti, da res je bil naporen. Saj nisem veliko spil... A dan je bil dolg in... Hej, kam greš!« je rekel minister, ko je Franjo stopil iz avta. Odprl je vrata na ministrovi strani in ta se je skoraj zvalil na pot.

Takrat se je prižgala vhodna luč in na vratih se je prikazala ministrova mlada žena. Zavila se je v jutranjo haljo.

»Majke mu, spet se je napil,« je rekla. Franjo je občudujoče pogledal njeno postavo, ki se je zarisala v luči.

»Ni problema, ga že spravim v hišo. Samo vrata mi podrite!« je rekel Franjo.

»Dobro, vojak! Prav. Spalnica je v prvem nadstropju.«

»Eh, bom že nekako!«

Res je bilo 'nekako'. Po stopnicah ga je uspel zvleči in ga položiti na posteljo.

Mlada žena je bila prava lepotica, svetlolaska. Ko je pomagala, si je vsake toliko časa neubogljive lase zataknila za uho. Ni si mogel kaj, da ne bi videl njenega gladkega, dolgega vratu.

Prišla je za njima v spalnico in pomagala Franju, da je možu slekel frak in lajbič. Potem sta odpela hlačne naramnice. Minister je ves čas brbljal, da je Franjo najboljši šofer. Zahvaljeval se je, ker je tako dober z njim in da ga bo naslednjič povabil zraven. Kar bo res dobro in bosta tudi kaj skupaj spila. Položila sta ga na hrbet.

V nekaj naslednjih trenutkih je zaspal kot ubit. Uspela sta mu sleči samo še hlače in ga pokriti z odejo. Obsedela sta na robu postelje.

»Opravičujem se,« je rekla ministrova žena. »Služkinji sem dala prosto. Pravzaprav je ponoči nikoli ni tukaj.«

»Upam, da boste zmogli sami, gospa ministrova!« je rekel Franjo in se zazrl v njene oči. Malce je zardela in rekla:

»Oh, oprostí vojak, jaz sem Dunja.« Ponudila mu je roko. Rekel je:

»Jaz sem Franjo, Franjo Kovač!« Tudi on je segel v njeno roko in jo stisnil v pozdrav. Rahel drget je stresel oba. Franjo se je spomnil tiste mrščavice v drobovju. Tiste, ki mu jo je povzročala Marija. A spomin nanjo je hitro zamrl, ko je Dunja rekla:

»Slišim, da si Slovenec. Pa menda ne tisti, ki se je v Beograd pripeljal z biciklom?«

»Gospa ministrova, prav tisti!«

»Ah, kar Dunja mi reci! Saj je biti dobro ministrova žena. Vendar živiš v zlati kletki,« je zasanjano rekla.

'Ko bi ti vedela, da jaz še koče nimam!' je grenko pomislil Franjo.

»Oh, kako sem nevljudna!« je rekla Dunja in sunkoma vstala. »Bi spil kaj? Ali morda celo kaj prigriznil?«

»Jaz, nisem... sem,« je zmedeno začel Franjo.

»Oh, z veseljem ti kaj ponudim, saj si mislim, da še nisi nič jedel.«

»V redu, karkoli bi mi prišlo prav. Jedača in pijača!«

Povabila ga je z gibom roke, da ji sledi. Stopala je po stopnicah navzdol in pri tem zapeljivo gibala z boki.

Na mizo v jedilnici mu je znosila veliko stvari. Ko je stregla, se ni več menila za haljo in pustila je, da se je pas začel razvezovati. Jedel je hitro in odločno. Med grižljaji je hvalil okus hrane in vina.

»Moj Dragiša ima nos za dobro vino. A to je edino za kar ima nos,« je rekla Dunja in sedla na sosednji stol. Vzela je kos kruha z mize, odlomila košček in ga počasi porinila Franju v usta. Pogledal jo je in spet je rahlo zardela.

Pomolila mu je kozarec in rekla:

»Ko te vidim, kako uživaš... Se mi je zahotelo malo vina.« Natočil ji je. Nagnila se je nazaj. Gledala ga je in počasi srkala vino iz kozarca.

»Veš, Franjo... Nekaj ti moram odkrito priznati! Vojaki so moja slabost. Pravzaprav, njihova uniforma. Toda ti imaš... « Spustila je prazen kozarec na mizo. »Tako modre oči. Tako črne lase... «

Ni dokončala, segel je z roko in približal njene ustnice k svojim. Strast je bila takšna kot tisti večer z Marijo. Le sladkost je manjkala. A sploh ni bilo pomembno. Dve leti je bil vzdržen kot vojak. Pa ne zato, ker bi ne bilo nobene prilike. Na Terazijah je lahko dobil namiguše z vojaškim popustom za polovično ceno. Ne, glavna je bila Marija. A zdaj so pričela prihajati pisma vedno redkeje in njihova vsebina je bila... čudna. A noč je bila tako nenavadno čutna, vino tako prekleto sladko in Dunja je dišala kakor jagode.

Predigro in slačenje sta končala na zofi v dnevni sobi. Dunja je bila neverjetno lepa in prava svetlolaska, kar je videl po gričku med nogami. Pustila je goreti vse luči, da jo je mogel občudovati. Ležal je vznak in ji rekel:

»Lepa si! Tako lepe ženske še nisem videl.«

»Tudi ti, moj Slovenec, si sladek. Ti si moj prvi Slovenec, veš. Pojedla te bom.«

Sedla je okobal nanj in se sklonila naprej. Poljubljala ga je. Njene prsne bradavice so se dotaknile dlak na njegovih prsih. Z vrhom bradavic je nežno drgnila gor in dol in to ga je še posebej vzburilo.

Čez nekaj časa sta sedela na zofi. Dunja je spodvila noge in se naslonila nanj.

»Franjo! To je bilo dobro.«

»Naj ponoviva, Dunja?« Ozrla se je k njemu, če misli resno. Z njegovega obraza je razbrala, da se ne šali.

»Samo kozarec vina pijem,« je rekel. Pustila mu je, da je lahko vstal. Šel je v jedilnico in si natočil kozarec. Stopila je za njim in ponudila še svoj kozarec. Natočil ji je. Izpila sta vino. Potem jo je poljubil in začela sta z novo igro.

Tisto nedeljsko jutro, ko je Franjo odšel iz ministrove hiše, je vojaški stroj Hitlerjeve Nemčije prekoračil francoske meje.

Isto jutro je Marija jokala kakor dež. Stala je pred ogledalom in si natikala klobuček s tančico. Mislila je na Franja, ki ga že več kot dve leti ni videla. Zdaj se bo poročila s Tončem, točno tako, kot sta hotela njen in Tončev oča.

Njihove usode so se obrnile tako, kakor nihče od njih ni pričakoval.

< ◇ ◇ ◇ >